

Pravda

Zdeněk Pinc uvádí v jednom z textů své poslední knížky (vyšlé teď, byť s datem 1999, *Fragmenty k filosofii výchovy*, Praha 1999, str. 102), že „Hejdánek však nedomýšlí, že jakmile ona pravda „má nás“, přestává jaksi býti pravdou“. Ve skutečnosti je to sám Pinc, který nedomýšlí dokonce to, co svou námitkou říká. Zmínil-li se o tom, jak ona pravda „má nás“, tak, že užije slova „jakmile“, přesouvá význam onoho – ostatně ne mého, ale Rádlova a formálně původně ještě staršího – způsobu vypovídání způsobem vlastně sofistickým. O tom, jak pravda „má nás“, lze samozřejmě pro upřesnění říci ještě leccos dalšího, a proto je třeba přesné pojetí např. Rádlovo nejprve vypracovat, a ne hned hodit „bonmotem“. Rádl totiž také říká, že se do pravdy rodíme, což vylučuje Pincovo chápání přítomnosti aktualizace způsobu, jak „nás má“ pravda, které je podmínkou toho, aby bylo možno užít slova „jakmile“. V tom, jak „nás má“ pravda, není žádného „jakmile“, neboť ona pravda „nás má“ ještě dříve, než se narodíme. Užije-li Pinc slova jakmile, nechává zcela stranou Rádlovo (a moje) chápání toho, jak pravda „nás má“, a proměňuje ono „nás má“ na „nás již uchopila a ovládla“. Pak ovšem už nejde o pravdu, nýbrž o naše chápání, pochopení pravdy (v tom okamžiku a v dané situaci). A pravda „nás má“ nadále, a to i s tím naším pochopením „toho pravého“ hic et nunc – a to pochopení se může právě ve světle pravdy, která nás nadále „má“ a které se nemůžeme nikdy vymknout, ukázat jako vadné a mylné. – Ovšem jinak by bylo třeba uvažovat, kdyby ono „nás má“ bylo záměrně, cíleně očištěno od jakékoli naší účasti (kolaboraci s tím, jak „nás má“ pravda). Také pravda nás oslovuje hic et nunc, tj. situačně. A pak ovšem je zcela zřejmé, že toto oslovení, tato „výzva a příslib“, o nichž se zmiňuje sám Pinc, není vyčerpávající přítomností pravdy samé. To však ještě není dostatečným odůvodněním toho, co provádí Zdeněk Pinc, když říká, že pak pravda „přestává jaksi býti pravdou“. Co vůbec ví Pinc, co může kdokoli vědět o tom, jaká je „celá pravda“, nezávisle na jejím oslovujícím přícházení, aby bylo možno říci, že v tom aktuálním příchodu hic et nunc přestává být pravda sama sebou? Není snad dost zřetelně vidět, jak tady Pinc chce zachránit něco ze starého (metafyzického) chápání pravdy jako neměnné? Odkud ví, že o pravdě neplatí to, co přece známe z lidské zkušenosti, že když člověk aktuálně něco učiní, nejenže nepřestává být sám sebou, ale že naopak se právě novým způsobem sám sebou stává?

(Praha, 000712-2.)